

KAI KURIE STUDENTŲ TECHNIKŲ IR HUMANITARŲ GROŽINĖS LITERATŪROS KŪRINIŲ SUVOKIMO YPATUMAI

Leonora BARZDŽIUKIENĖ

Iš įvairių idėjinio-dorovinio auklėjimo sferų ir faktorių savo universalumu ir didžiule įtaigos jėga išsiskiria literatūra ir menas. Menas ir literatūra veikia visas asmenybės psichikos sritis — socialinę, intelektualinę, dorovinę, emocinę, tačiau tikras poveikis galimas tik tada, kai meno kūrinys pasiekia suvokiančiojo individo sąmonę. „Romanas, jei netapo skaitytojo sąmonės aktu, yra ne kas kita, kaip įrištas tomas, kuriame „kažkas“ užkoduota, nesuvoktas kino filmas — tik pozityvus negatyvas, sonata — gaidų užrašas“, — teigia tarybinis filosofas B. Meilachas¹. Todėl meno kūrinių poveikio analizė neatsiejama nuo kūrinių suvokimo analizės, kaip objektyvios estetinės medžiagos ir jos interpretacijos dialektinė visuma.

Meniui suvokti kiekvienas skaitytojas, žiūrovas ar klausytojas turi indi-

vidualių subjektyvių prielaidų, kurios priklauso nuo estetinės kultūros lygio, išsilavinimo, gyvenimo patirties ir nuo fiziologinių individo savybių — nervų sistemos tipo, mąstymo būdo ir kt. Tai gi meno kūrinių suvokimo analizės problema yra ne tik sociologinė, bet ir estetinė, psichologinė, fiziologinė. Emocinių-estetinių procesų, vykstančių suvokimo metu, fiziologija, tezauro* analizė, menotygos metodų tobulinimas — šios sudėtingiausios problemos laukia išsprendimo.

Suvokimo problemos analizei yra skirta nemaža mokslinių veikalų², kuriuose aprašoma įvairių meno sričių objektų suvokimo specifika, taip pat ir disertacijų³.

Daugumą minėtų veikalų skirta vyresniųjų klasių moksleivių meninio suvokimo analizei. Analizuojant kiekvie-

¹ Мейлах Б. С. Художественное восприятие — как научная проблема — В кн.: Художественное восприятие. А. Наука. 1971. с. 67—79.

* thezauros — graikų klb. žodis — „lobis, atsarga“, šiuo atveju suprantama, kaip asmenybės sąmonėje ir pasąmonėje turima informacija, kuri daugiau ar mažiau pasitarauja suvokimui.

² Теория эстетического воспитания. Сборник научных трудов. — М., 1977. — 65 с. (АПН НИИ ОП): Художественное восприятие. — Л.: Наука, 1971; Асмус В. Чтение как труд и творчество. — Вопросы литературы, 1961, № 2; Жабицкая Л. Восприятие художественной литературы и личность. — Кишинев, 1974; Никифорова О. И. Психология восприятия художественной литературы. — М.: Книга, 1972; Рассадин Ст. Книга про читателя. — М.: Искусство, 1965; Юсов Б. П. Восприятие искусства и возрастные особенности школьников. — В кн.: Роль художественных музеев в эстетическом воспитании школьников. М., 1973, с. 96—97; Якобсон П. И. Психология художественного восприятия. — М.: Искусство, 1964.

³ Белявский И. Г. Эстетическое восприятие живописи старшими школьниками. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата пед. наук. — М., 1965; Блаудова В. В. Теоретические проблемы художественного восприятия и задачи эстетического воспитания. Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. философ. наук. — Свердловск, 1975 (Уральский гос. университет им. М. Горького); Каминский А. И. Философско-эстетический анализ процесса восприятия произведений искусства. Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. философских наук. — Киев, 1977. — 25 с.; Корганов В. А. Проблемы восприятия искус-

nas estetinio vystymosi vertikalinis pjūvis (pagal amžiaus grupes) išryškina sudėtingą estetiinių idealų, skonio, žinių ir įpročių, taip pat vaizduotės, atminties ir kitų psichinių savybių sąveiką. Galima teigti, kad kiekvieno pjūvio konkrečių rodiklių skalėje išryškės asmenybės estetinio aktyvumo, kurį sukelia tam tikri estetiniai poreikiai tuo ar kitu jos vystymosi periodu, laipsnis.

Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto sociologinių tyrimų laboratorijoje tiriami studentų estetiniai interesai, jų pasireiškimo intensyvumas. Kaip parodė 1975 m. studentų apklausos rezultatai, intensyviausiai domimasi estradine muzika (ja domisi 75,8% visų apklaustųjų), grožine literatūra (proza) — 70,6%, teatro menu (drama) — 69,1%, poezija — 35,7%, daile — 34,9% ir t. t. Iš paminėtų 13-os meno rūšių — mažiausias susidomėjimas kamerine muzika — 3,5%.

Iš visų meno sričių intelektualiausia ir filosofiskiausia, menotyrininkų ir filosofų nuomone, yra grožinė literatūra, paverčianti žodį meniniu vaizdu, kas ypač sustiprina literatūros poveikį asmenybei. Be to, literatūra priskiriama prie mažiau sudėtingų suvokimo požūrių ir labiausiai prieinamų meno sričių, o tai padidina sociologinio tyrimo galimybes.

Skaitymas — sudėtingas visuomeninis ir psichologinis reiškinys. Sąvokų „knyga“ ir „skaitytojas“ platumas nulemia daugiaplanę jų analizę:

pedagoginę — kaip individo visapusišką lavinimąsi,

psichologinę — skaitymo ir knygos suvokimo procesą,

sociologinę — knygos vaidmenį individo socializacijos procesui. Žiūrint siauresniu aspektu, būtų galima išryškinti dar keletą šios analizės krypčių: informacinę — knyga, kaip masinės informacijos priemonė; etinę — jos vaidmuo formuojant moralines pažiūras; estetinę — kaupiant kultūrinę informaciją ir tenkinant estetinius poreikius ir kt.

Mūsų atliktoje* grožinės literatūros kūrinių suvokimo analizėje nebus griežtai apsiribojama tik vienu kuriuo nors tyrimo aspektu, o daugiau gilinamasi į skirtingo profilio specialybių studentų suvokimo specifiką ir faktorių, veikiančių suvokimo lygį, išryškinimą: literatūrinio išsilavinimo, skaitymo kultūros, estetinio skonio, bendro estetinio išsivystymo ir kitus faktorius.

Skaitydamas literatūrinį kūrinių skaitytojas turi įsiskverbti į kūrinio meninį pasaulį, pamatyti tai, ką matė rašytojas, suvokti jo pasaulėžiūrą, pasiduoti jo įtakai, o po to savo estetinio skonio ir idealų požiūriu interpretuoti kūrinių. Kritinis vertinimas — labai svarbus suvokimo etapas, nes nuo jo priklauso kūrinio poveikis.

Norint adekvačiai suvokti kūrinių, reikia tokio skaitytojo nusistatymo, kad jis ne tik lauktų ir geistų įsijautimo į kūrinių, išgyvenimo, estetinio pasitenkinimo, bet ir nevengtų proto įtampos, kad jį domintų autoriaus asmenybės, jo interesai ir idealai, požiūris į gyvenimą.

Literatūrinis kūrinys — tai vientisa, bet keletu klodų sistema. Buržuazinis estetikas N. Gartmanas⁴ išskyrė kalbinės struktūros klodą, personažų veiksmų ir poelgių, veikalo idėjinio turinio

ства в системе средств массовой коммуникации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. философских наук.— Киев, 1974; Ратнер Я. Эстетическое восприятие и художественное воспитание. Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. философских наук.— М., 1964 и др.

* 1977 м. XII — 1978 IV мел.

⁴ Гартман Н. Эстетика.— М., 1958; Сигети Й. Об эстетике Николая Гартмана.— В кн.: Борьба идей в эстетике. М.: Искусство, 1974, с. 339—389.

klodus (daiktinis, psichinis ir intelektualinis). Lenkų estetikas R. Ingarde-
nas⁵ taip analizuoja poetinį kūrinį: iš-
skiria žodžių sąskambių klodą, žodžių
prasminių-kontekstinių reikšmių klodą,
vaizdų ir daiktų bei minčių klodus. Li-
teratūros kritikas A. Cudakovas⁶, ana-
lizuodamas A. Čechovo poetiką, išski-
ria daiktų, siužeto-fabulos ir idėjų klo-
dus.

Kad sugebėtume iššifruoti tuos klo-
dus, kurie neparengtam skaitytojui gali
pasirodyti „užkoduoti“, reikia turėti
tam tikrą sąkaupą kalbinių konstruk-
cijų, vaizdinių apibendrinimų, didelę
žodyno atsargą, išsiugdyti stilistinių
nuansų pojūtį, išlavintą vaizduotę.
Meninio teksto struktūra suvokimo me-
tu išskaidoma ir dažnai taip ir lieka
suardyta, jei skaitytojas literatūriniu
požiūriu menkai išprusęs. Kaip teigia
literatūros kritikas ir pedagogas G. Gu-
kovskis⁷, toks skaitymas lieka „faktų,
objektų“ skaitymu, nesuvokiant kūri-
nio idėjinio-estetinio turinio.

Kadangi nuo meno kūrinų suvoki-
mo dažniausiai priklauso jų poveikis
skaitytojui, tai, norint maksimaliai su-
stiprinti meninio žodžio įtaigą studen-
to sąmonei, būtina analizuoti suvokimo
struktūrą, nustatyti jos lygius ir ieško-
ti būdų ją tobulinti.

Grožinės literatūros kūrinų suvoki-
mas tiriamas kompleksiniais metodais.
Mes suvokimo procesą tiriamo pagal
mūsų sudarytą metodiką, aprobuotą
VVU lietuvių literatūros katedros, an-
ketinės apklausos metodu papildę tes-
tais.

Sudarytos anketos-testai „Rašytojas
ir skaitytojas“ ir „Mano požiūris į poe-
ziją“. Naudojantis šia metodika, ap-
klausta 517 KPI ir 503 VVU filologijos
fakulteto studentų. Eksperimentinė gru-
pė — KPI studentai, o kontrolinė — filo-

logai. Pagal I anketą-testą apklausta:
260 KPI studentų ir 231 VVU studentas;
pagal II: 257 KPI studentai ir 272 — VVU.

Pirmoji anketa buvo skirta grožinės
literatūros gamybine tema skaitymo
analizei, inžinieriaus paveiklo sukūri-
mo vertinimui ir nedidelės apimties ap-
sakymo suvokimo analizei: turinio su-
vokimui, kūrinio idėjos suformulavi-
mui, autoriaus literatūrinio meistrišku-
mo įvertinimui. Buvo pateiktas 22 li-
teratūrinių kūrinių apie įvairaus profilio
specialistų darbą ir jų gamybinius san-
tykius sąrašas: 18 iš lietuvių bei rusų
tarybinės literatūros ir 4 iš užsienio ša-
lių literatūros. Iš pateikto skaitytų kū-
rinų sąrašo reikėjo išsirinkti labiausiai
patikusius ir paanalizuoti, kas patiko,—
pagrindiniai personažai, kūrinio siuže-
tas, stiliaus, kalbos ypatybės ir kt.

Ir KPI, ir VVU studentams pagrindi-
niai personažai — jų pažiūra į darbą,
atsakomybės jausmas — labiausiai pati-
ko A. Heilio „Aerouoste“; kūrinio keliamų
problemų aktualumas — V. Bubu-
nio „Nesėtų rugių žydėjime“, o siužeto
gyvenimiškumas — R. Lankausko „Pri-
siminimuose po vidurnakčio“.

Kadangi lietuvių literatūroje nedaug
kūrinių, išryškinančių gamybininką,
aukštos kvalifikacijos specialistą, tai
studentai, ypač filologai, gana detaliai
paanalizavo kai kurių kūrinių šia te-
ma trūkumas: nemenišką keliamų pro-
blemų pateikimą, personažų blankumą,
psichologiškai pėrjstos darbo motyvų
analizės stoką ir kt.

Šia tema buvo paminėta V. Girdzi-
jausko „Žmonės man buvo geri“, „Lai-
mingųjų laimė“, V. Sirijos-Giros „Bėgi-
mas nuo šešėlio“, R. Lankausko „Pri-
siminimai po vidurnakčio“, V. Lipatovo
„Skazanije o direktore Prončatove“
ir kt. Be to, studentai įrašė daugiau

⁵ Ингарден Р. Исследование по эстетике.— М., 1962.

⁶ Чудаков Н. П. Поэтика Чехова.— М., 1971.

⁷ Гувковский Г. А. Изучение литературного произведения в школе.— М.—Л., 1966.

kaip 50 literatūrinių kūrinų, apie kuriuos norėtų padiskutuoti, pavadinimų. Užpildydami anketą-testą, studentai savikritiškai vertino savo sugebėjimus analizuoti meninį tekstą. Į pateiktą klausimą: „ar mokate analizuoti meninį tekstą“ teigiamai atsakė tik 9,6% apklaustų KPI studentų (34,6% — VVU); „ne visada suprantu kūrinio tekstą“ — 11,9% (7,4%); „nežinau, ar teisingai suprantu“ — 43,5% (38,1%); „per daug nesigilinu — pasitenkinu tuo, kiek suprantu“ — 19,2% (6,1%); „nesu pakankamai pasiruošęs analizuoti meninį tekstą“ — 10,8% (4,8%); „manau, kad meninio teksto analizuoti nemoku“ — 1,9% (3,5%). Respondentai pasvarstė, kas galėtų turėti daugiausia įtakos, keičiant meninio teksto suvokimo lygį.

KPI apklaustų studentų nuomonė:

a) svarbiausia — meninio teksto analizės įgūdžių išugdymas vidurinėje mokykloje per literatūros pamokas (tai teigia 46,2% apklaustųjų);

b) dalyvavimas literatūriniuose vakaruose, knygų aptarimuose, disputuose (42,7%);

c) nuolatinis akiračio plėtimas, įtraukiant naujas literatūrines temas, žanrus (40%);

d) sistemingas domėjimasis literatūros mokslu (38,1%);

e) kritinės medžiagos apie literatūrinius kūrinius skaitymas savaitraščiuose „Literatūra ir menas“, «Литературная газета», žurnaluose „Pergalė“. „Nemunas“, «Иностранная литература» ir kt. (34,2%).

Mažiausią įtaką meninio teksto suvokimo lygiui kelti turi mokyklų ir vaikų bibliotekų veikla. Tai pamėnėjo tik 2 KPI studentai. Filologų nuomonė:

a) sistemingas domėjimasis literatūros mokslu — taip atsakė 64,1% apklaustųjų;

b) kritinės medžiagos apie literatūros kūrinius skaitymas (49,4%);

c) nuolatinis skaitymo akiračio plėtimas (45,9%);

d) analizės įgūdžių išugdymas vidurinėje mokykloje (45%);

e) dalyvavimas literatūriniuose vakaruose, knygų aptarimuose, disputuose — 35,9% ir t. t.

Ir filologų nuomone, mažiausią poveikį čia turi bibliotekų veikla (3%).

Kaip matome, KPI studentai gana didelį vaidmenį teikia literatūriniam parengimui vidurinėje mokykloje ir masinėms literatūros propagavimo formoms, o VVU studentai filologai — sistemingai literatūrinei savišvietai.

Paanalizavus pateiktos nuomonės ryšį su grožinės literatūros skaitymo intensyvumu, išryškėjo, kad KPI apklausti intensyviausi skaitytojai, skiriantys per savaitę grožinės literatūros skaitymui iki penkių valandų, iš minėtų faktorių pirmenybę teikia meninio teksto suvokimui tobulinti, ekranizuotų bei inscenizuotų literatūros kūrinių žiūrėjimui, kritinės medžiagos skaitymui, meninės analizės įgūdžių, o kartu ir skaitymo poreikio išugdymui vidurinėje mokykloje. Aktyviausi skaitytojai — filologai, kurie skaitymui skiria devynias ir daugiau valandų per savaitę, taip pat teigia skaitymo kultūros kėlimo, sistemingo domėjimosi literatūros mokslu bei ekranizuotais literatūriniais kūrinių svarbą. Paanalizavome kai kurių faktorių vaidmens išryškėjimo priklausomybę nuo respondentų nuomonės apie turimus sugebėjimus analizuoti tekstą. KPI studentai, teigiantys, kad moka analizuoti meninį tekstą, svarbiausiu faktoriumi laiko pasirėngimą vidurinėje mokykloje, o tie, kurie mano, kad ne visada suprantą meninį tekstą, akcentuoja kritinės literatūros skaitymą, skaitymo akiračio plėtimą ir dalyvavimą masiniuose literatūriniuose renginiuose. Respondentai, kurie nežino, ar teisingai supranta arba per daug nesigilina, yra už „a“ faktorių, o kurie teigia, kad nepakankamai pasirėngė ir nemoka, iškelia sistemingo domėjimosi literatūros mokslu, literatūrinių

laidų klausymo svarbą — kaip galimybę užpildyti literatūrinio pasirengimo spragas. Filologai veiksmingiausiai faktoriumi pripažįsta sistemingą domėjimąsi literatūros mokslu bei kritinės medžiagos skaitymą, ir tik tie, kurie mano, kad nepakankamai pasirengę ir analizuoti nemoka, išryškina literatūrinio pasirengimo vidurinėje mokykloje svarbą.

Kaip jau buvo minėta, literatūrinio kūrinio suvokimas priklauso nuo skaitytojo estetiškos kultūros, išsilavinimo, gyvenimo patirties, poreikių ir interesų, taip pat — kaip matome iš studentų atsakymų — ir nuo skaitymo kultūros. Pasiūlėme jiems paanalizuoti savo skaitymo kultūrą. 25% KPI studentų knygas pasirenka apgalvotai, ne atsitiktinai (filologų — 64,1%), 51,9% knygas skaito ištisai, nepraleisdami ilgesnių vidinių monologų ar gamtos vaizdų aprašymų, 23,5% daro išrašus iš knygų (filologų — 46,3%), pakartotinai knygas skaito 31,2% KPI ir 35,1% VVU apklaustų studentų.

Meninio teksto analizei respondentams buvo pateikti du neilgi apsakymai: A. Visocko „Pasagos žymė“ ir V. Šukšino „Medikas Volodia“. Jų atliktą turinio ir formos analizę galime suskirstyti į šiuos pogrupius:

	KPI	VVU
1. Išsami analizė	34,2%	44,6%
2. Paviršutiniška	50,4%	25,1%
3. Neanalizavo	15,0%	29,0%
4. Kūrinio idėją suformulavo:		
a) tiksliai	25,0%	31,6%
b) ne visai tiksliai	22,7%	19,9%
c) netiksliai	24,6%	15,2%
5. Idėjinio požiūriu neanalizavo	27,3%	31,6%

Apsakymų analizė parodė, kad daugumai KPI mašinų gamybos, o iš dalies ir lengvosios pramonės fakultetų apklaustų studentų būdingas „faktų“, „objektų“ skaitymas — t. y. nesugebėjimas išanalizuoti kitų meninio kūrinio klodų — ypač idėjinio turinio, kalbinės

struktūros. Cheminės technologijos ir inžinerinės ekonomikos fakultetų respondentai, kaip parodė ankstesnių apklausų rezultatai, intensyviau domisi įvairiomis meno sritimis, todėl išsamiau ir giliau išanalizavo meninį tekstą ir dauguma jų suformulavo kūrinio idėją.

Paanalizavome priklausomybės ryšius tarp apsakymų analizės lygio ir skaitymo kultūros bruožų. Išryškėjo, kad tų, kurie atliko išsamią turinio analizę ir teisingai suformulavo idėją, pagrindinis skaitymo kultūros bruožas — ištisas knygos skaitymas, nepraleidžiant ilgesnių vidinių monologų ar gamtos vaizdų aprašymų ir apgalvotas, ne atsitiktinis knygų pasirinkimas. Analizės lygio ryšys su skaitymo intensyvumu pateiktas I ir II lentelėse.

Kaip matome, ryškus dėsningumas pasireiškia, analizuojant KPI studentų (n-260) atsakymų ryšį: didėjant skaitymo intensyvumui, kyla meninio teksto analizės lygis; skaitymo intensyvumo poveikis filologų atliktai analizei ne toks akivaizdus, kadangi jie apskritai daug skaito.

Meninio teksto analizės ryšį su respondentų pažangumu pagal paskutines prieš apklausą egzaminų sesijos duomenis atskleidžia III lentelė. Šiuo atveju filologų teksto suvokimo priklausomybė nuo šio faktoriaus šiek tiek ryškesnė.

Atsakymai į anketą-testą „Mano požiūris į poeziją“ davė daug įdomios medžiagos apie poezijos populiarumą studentų tarpe — skaitymo intensyvumą, įvairių stilistinių bei teminių krypčių poetinio teksto suvokimo struktūrą, poezijos vaidmens suvokimą ir t. t.

Į klausimą „ar mėgstate poeziją?“ gauti tokie atsakymai:

	KPI	VVU
labai mėgstu	4,3%	21,7%
mėgstu	30,0%	52,2%
mėgstu vidutiniškai	44,0%	19,9%
nemėgstu	5,1%	0,7%
sunku pasakyti	16,6%	5,5%

„Kada paimate į rankas poezijos tomelį?“

Kiekvieną laisvą minutę — tik 0,8% apklaustų KPI studentų ir 8,1% — filologų. Mūsų studentai dažniausiai (36,6%) siekia poezijos tomelio tada, kai pasijunta vieniši, kai neramu sieloje, kai labai nesiseka, kai būna labai sunku arba kai būna gera, kai pabosta mokytis — skaityti, skaičiuoti, braižyti (26,8%), o dažnai ir kai neturi ko veikti (28,4%). Ir filologai dažniausiai skaito eiles, kai pasijunta vieniši (62,9%), kai nori artimų eilių paskaity-

ti mylimam draugui, draugei (29,8%), „kai noriu susikaupti, susigaudyti savyje ir gyvenime, kai esu pakiliai nusiteikęs, kai išgyvenu emocinį sukrėtimą“, „kai jaučiu neapčiuopiamą norą žodžiais pajusti kažką gilaus, artimo man...“, „kai reikia gražaus, tikro, kai reikia vilties, tikėjimo savimi ir kitais, gyvenimo prasme“, „įdomu palyginti savo dvasinę būseną ir pasaulėjautą su poeto pergyvenimais panašioje situacijoje“ ir t. t. O kai neturi ko veikti — 12,5%. Vidutiniškai poezijos skaitymui per savaitę KPI studentai skiria 1,3 val.

I lentelė

Skaitymo intensyvumas	iš viso: n-260	% apklaustųjų	Apsakymo turinio ir formos analizė			iš viso: n-211	%	Apsakymo turinio ir formos analizė		
			išsami	paviršutiniška	neanalizavo			išsami	paviršutiniška	neanalizavo
iki 1 val. per savaitę	17	6,5	23,5	58,9	17,6	4	1,7	—	66,7	33,3
1— 3 val.	82	31,5	29,3	59,7	11,0	11	4,8	63,6	18,2	18,2
3— 5 val.	93	35,8	43,0	45,2	11,8	42	18,2	48,8	31,7	19,5
5—10 val.	37	14,2	44,4	38,9	16,7	60	26,0	54,2	18,6	27,2
daugiau negu 10 valandų	19	7,4	26,3	52,6	21,1	114	49,3	38,6	26,3	35,1
neatsakė	12	4,6				—	—			

II lentelė

Skaitymo intensyvumas	iš viso: n-260	% apklaustųjų	Idėjinio turinio analizė				% apklaustųjų	Idėjinio turinio analizė				
			idėja suformuluota tiksliai	ne visai tiksliai	netiksliai	idėjin. poz. neanalizavo		idėja suformuluota tiksliai	ne visai tiksliai	netiksliai	idėjin. poz. neanalizavo	
iki 1 val. per savaitę	17	6,5	17,6	29,4	23,5	29,5	4	1,7	—	50,0	—	50,0
1— 3 val.	82	31,5	24,4	15,9	26,8	32,9	11	4,8	36,4	27,2	9,1	27,3
3— 5 val.	93	35,8	28,0	30,1	26,9	15,0	42	18,2	31,7	26,8	14,7	26,8
5—10 val.	37	14,2	25,0	22,2	22,2	30,6	60	26,0	37,9	19,0	13,8	29,3
daugiau negu 10 valandų	19	7,4	31,6	15,8	15,8	36,8	114	49,3	30,1	16,8	17,7	35,4
	12	4,6										

Grupės pagal pažangumą	Iš viso: n-260	%	Apsakymo turinio ir formos analizė			Analizė idėjinių požiūriu			
			išsamiai	paviršutiniškai	neanalizavo	idėja suformuluota tiksliai	suformuluota ne tiksliai	netiksliai	neanalizavo
3—3,5	45	17,3	29,5	50,0	20,5	25,0	31,8	18,2	25,0
3,6—4	104	40,1	27,9	53,8	18,3	23,1	22,1	20,2	34,6
4,1—4,5	62	23,8	40,3	45,2	14,5	17,7	24,2	30,6	27,5
4,6—5	45	17,3	46,7	48,9	4,4	42,2	13,4	33,3	11,1
Neatsakė	4	1,5							
	Iš viso: n-231	%							
Э—3,5	12	5,2	33,3	33,3	33,3	16,7	25,0	33,3	25,0
Э3,6—4	60	26,0	37,3	32,2	30,5	20,7	25,8	20,7	32,8
М,1—4,5	89	38,5	42,7	27,0	30,3	28,1	19,1	12,4	40,4
М,6—5	68	29,4	59,0	15,2	25,8	51,5	16,7	12,1	19,7
	2	0,9							

(proza — iki 4 val.), o filologai — 2,6 val.; KPI vaikinai — apie 1 val., merginos — 1,5 val.; VVU vaikinai — 2,8

val., merginos — 2,6 val., nors labiau mėgsta poeziją merginos. Šiam teiginiui argumentuoti pateikiame lentelę:

		LYTIS KPI		VVU			
		merginos	vaikinai	Iš viso:		LYTIS	
				merginos	vaikinai	merginos	vaikinai
labai mėgsta	11— 4,3%	6,1	—	59—21,7%	20,9	22,2	
mėgsta	77—30,0%	37,6	12,7	142—52,2%	55,1	33,3	
mėgsta vidutiniškai	113—44,0%	42,0	47,9	54—19,9%	18,9	29,7	
nemėgsta	13— 5,1%	5,0	5,6	2— 0,7%	0,4	3,7	
sunku pasakyti	43—16,6%	9,3	33,8	15— 5,5%	4,7	11,1	

Aktyviausi poezijos skaitytojai KPI — III kurso studentai — skaitymui per savaitę vidutiniškai skiria 1,45 val., o VVU — IV—V kurso studentai — 3,5

val., tuo tarpu II kurso filologai skiria tik 1,9 val.

Skaitymo intensyvumo analizė pagal pažangumą:

	KPI	VVU
3—3,5 balo	1,3 val.	2,3 val.
3,6—4 balo	1,4 val.	2,6 val.
4,1—4,5 balo	1,0 val.	2,5 val.
4,6—5 balo	1,3 val.	2,8 val.

Skaitymo intensyvumas pagal požiūrį į poeziją:

	KPI	VVU
labai mėgstantys	3,5 val.	4,5 val.
mėgstantys	1,5 val.	2,4 val.
mėgstantys vidutiniškai	1,3 val.	1,3 val.
nemėgstantys	0,4 val.	—
sunku pasakyti	0,6 val.	1,9 val.

Anketoje buvo pateikta 11 įvairių temų bei stilistinių krypčių eilėraščių: E. Mieželaičio, J. Macevičiaus, Just. Marcinkevičiaus, A. Baltakio, J. Degutytės, G. Patacko ir kt. Reikėjo pateiktus eilėraščius sugrupuoti pagal 8 kryptis — priskirti prie pilietinės, romantinės, lyrinės dramatinės, filosofinės, intelektualinės ir kt. Kadangi sunku rasti „gryną“ kurios nors krypties eilėraščių, todėl buvo grupuota gana sąlygiškai, priskiriant prie 2-jų ar net 3-jų krypčių. Be to, reikėjo išsirinkti labiausiai patikusį eilėraščių. Ir filologams, ir KPI studentams iš pateiktų eilėraščių labiausiai patiko romantinis J. Degutytės eilėraštis „Aš nenoriu laimės mažos“ (išrinko 117 KPI ir 132 VVU studentų); II vietoje — KPI: pilietinės krypties — J. Macevičiaus eil. „Būkim dideli“, o VVU studentai pasirinko lyrinį dramatinį Onės Baliukonytės eil. „Pasauli keistas“, III — filosofinį Just. Marcinkevičiaus eil. „Pažiūrėk į žvaigždes“ — ir KPI, ir VVU — po 37 ir t. t. Intelektualiosios, konstruktyviosios asociatyvinės krypties eilėraščius išsirinko tik keletas studentų. Kodėl išsirinko šiuos eilėraščius? Keli pasisakymai apie eilėraščių „Aš nenoriu laimės mažos“: „Už nerimą, nuolatinių išekojimą, nesustojimą pusiaukelėje“... „Tokia pati mano laimės koncepcija — arba visa, arba nieko“, „Atrodo, skamba tavo viduje. Tai lyg tavo mintys, tavo jausmai, išreikšti žodžiais“... Apie eilėraščių „Būkim dideli“: „Man artimas. Žmogus turi būti di-

delis. Juk jis — pasaulio viešpats“... „Perskaičius eilėraščių, pradėdi galvoti apie žmogaus vietą gyvenime, jo akiraty, žmogaus pilnavertiškumą“ ir t. t.

Puikus šia tema yra literatūros kritikės V. Daujotytės straipsnis „Eilėraštis apie mane“*, kuriame autorė teigia: „Artimas eilėraštis, eilėraštis apie mane nėra tik intymus eilėraštis, išsakančias vidinius išgyvenimus. Lygiai toks pats reikalingas ir artimas gali būti ir visuomeninio patos kūrinys, jei tik išgirsime jame plakant savo širdį, tikrais ir vieninteliais žodžiais kalbančias savo iki šios nebylias mintis“. Skaitant studentų pasisakymus apskritai apie poeziją bei apie konkrečius eilėraščius, išryškėja, kad tai lyg šio teorinio, apibendrinančio straipsnio apie poezijos suvokimą konkreti iliustracija.

Kokių vertybių studentai ieško poezijoje? Atsakymai į klausimą „kokia Jūsų pažiūra į poezijos teikiamas vertybes?“ ir šių vertybių suvokimo specifiką priklausomai nuo poezijos skaitymo intensyvumo pateikti IV lentelėje.

Kaip matome, estetinį pasitenkinimą, poezijos poveikį emocijų vystymui, dvasinės patirties perteikimui, katarsio sukėlimui, kuriamosios vaizduotės ugdymui jautriau suvokia filologai, o KPI studentai labiau akcentuoja informacinį pažintinį vaidmenį: kultūrinio akiračio praplėtimui, kalbos ir žodinio turinimui. Nemaža jų dalis — 17,1% — vertina poeziją kaip laisvalaikio praleidimo priemonę.

* Daujotytė V. Eilėraštis apie mane. — Nemunas, 1978, Nr. 8, p. 27—29.

Aktyviau skaitantys KPI studentai stipriau suvokia poezijos estetinę poveikį, filosofinių apmąstymų poezijos raiškumą, o VVU studentai pajunta katarsį, impulsą vaizduotei. Pažangesni KPI studentai, gavę 4,1—5 balų vidurkį per paskutinę prieš apklausą egzaminų sesiją, jautriau suvokia visas anketoje išvardintas poezijos teikiamas menines vertybes bei emocinius išgyvenimus, išskyrus jos galimybę plėsti kultūrinį

akiračių, turtinti kalbą ir žodyną, sužadinti katarsį, ugdyti savimonę.

Meninių vertybių suvokimo visapusiškumas priklauso ne tik nuo suvokėjo dvasinio imlumo, be ir nuo poetinio kūrinio savybių. Kaip teigia literatūros kritikas VVU docentas V. Areška straipsnyje „Žvilgsnis į šiuolaikinės lyrikos panoramą“⁸, pastarojo laikotarpio poezijoje buvo einama poetinio

IV lentelė

Poezijos teikiamų vertybių suvokimas	Iš viso: n=257 (KPI)		Poezijos skaitantys (valandos)	Iš viso: n=272 (VVU)	%	Poezijos skaitantyno intensyvumas (valandos)
poezija teikia estetinį pasitenkinimą	98	38,1	1,5	153	56,2	2,7
ugdo jausmų kultūrą	123	47,9	1,3	135	49,6	2,7
turtina emocijas	104	40,5	1,3	140	51,5	2,7
perteikia dvasinę patirtį	38	14,8	1,3	81	29,8	2,9
formuoja pasaulėžiūrą ir humanistinius idealus	33	12,8	1,4	56	20,6	3,0
praplečia kultūrinį akiračių vaizdinga forma atsako į būties prasmės klausimus	95	37,0	1,2	81	29,8	2,1
padidina savimonės sugebėjimus	22	8,6	1,5	33	12,1	2,5
ugdo kuriamąją vaizduotę	11	4,3	1,0	34	12,5	2,9
sužadina katarsį	49	19,1	1,3	102	37,5	3,0
turtina kalbą ir žodyną	36	14,0	1,3	104	38,2	3,2
užpildo laisvalaikio valandas	66	25,7	1,2	59	21,7	2,4
kitos savianalizės išvados	40	17,1	1,5	27	9,9	2,4
neatsakė	4	1,6	1,7	—	—	4,6
	3	1,2	—	—	—	—

vaizdo ir minties koncentracijos kryptimi. Eilėraštyje didinamas poetinio vaizdo talpumas, naudojant susimbolintus buities istorijos faktus, pasaulinės kultūros „kodą“. Šiuolaikinės poetinės formos atspindi mokslo ir technikos suformuotą žmogaus suvokimo ir mąstymo būdą... Žymus lietuvių intelektualiosios poezijos atstovas Eduardas

Mieželaitis, atskleidamas savo kūrybos laboratorijos „paslaptis“, rašo, kad mokslas tapo „mūsų laikų didvyris“ ir daug ką gyvenime tenka su juo koordinuoti. Net poeziją⁹. Todėl daugialypė šiuolaikinės poezijos poetinė struktūra, jungianti kartu konkrečios materijos vizijas ir simbolius, naudojama itin sąlygiškas formas, skaitytojui dažnai

⁸ Areška V. Žvilgsnis į šiuolaikinės lyrikos panoramą.— Kn.: Šiuolaikinės poezijos problemos, Vilnius: Vaga, 1977, p. 7—49.

⁹ Mieželaitis E. Rašyta pieštuku.— Nemunas, 1978, Nr. 1, p. 32—35.

lieka „užšifruota“. Tai išryškėjo iš išvardijimo poetų, kurių perteikiamų vadinųjų išgyvenimų respondentai dažnai nesuvokia.

Pasiteiravome, kaip studentai įveikė sudėtingą poezijos kalbą. Apklaustųjų nuomonė:

	KPI	VVU
suprantu labai gerai	3,5%	19,9%
dažnai nesuvokiu, kokį išgyvenimų poetas nori perteikti	5,0%	23,2%
nesistengiu gilintis į turinį — man svarbu bendras įspūdis, kuris išlieka perskačius eilėraščių	42,8%	47,1%
neatsakė	18,7%	9,8%

Remdamasi respondentų savistaba, pateiksiu keletą duomenų apie poetinio teksto suvokimo struktūrą.

59,1% KPI ir 80,9% filologų, perskaitę eilėraščių, pasiduoda jausmo poveikiui ir „suvokia širdimi“, o tik paskui analizuoja prasnę 35,4% KPI ir 52,6% — VVU, neanalizuoja — 28% KPI ir 21,3% apklaustųjų filologų. Technikų ir humanitarų poetinio teksto suvokimo specifika ypač išryškėja, analizuojant jos priklausomybę nuo požiūrio į poeziją. (V lentelė). Dauguma teknikų (36,4%), mėgstančių poeziją, perskaitę eilėraščių, stengiasi jį ir logiškai suvokti, o mažiau mėgstantys padeda į šalį. Filologai teigia atvirkesniai: mažėjant susidomėjimui poezija, didėja jos loginio suvokimo vaidmuo.

Pabandėme paanalizuoti suvokimo struktūrą. Kaip matyti iš duomenų, pateiktų VI lentelėje, kai kurie dėsningumai pasireiškia beveik analogiškai,

tik labai nežymiai skiriasi intensyvumu KPI studentų (n=257) „pavaldumas jausmui“.

Poetinių kūrinių meninis suvokimas išryškėjo vertinant keturis eilėraščius. Buvo pateiktas brandus A. Maldonio eilėraščių „Lyg nusiaubtas derlius anks-tyvas“, V. Mačernio eil. „Mes nežinome kam...“ ir du pradedančių poetų silpnoki meniniu požiūriu eilėraščiai: „Šaltas liepos lietus“ ir „Likimo malonė“. Reikia pažymėti, kad estetinė nuovoka KPI apklausti studentai mažai atsiliko nuo filologų: A. Maldonio eilėraščių labai gerai įvertino 49%, gerai — 28%, o filologų tą patį eilėraščių labai gerai: 39,7%, gerai — 29,4% ir f. t. Pasinaudojant svertiniu aritmetiniu vidurkiu, išvestas bendras balų skaičius, kurį gavo kiekvienas eilėraščių:

	KPI	VVU
a) „Likimo malonė“	3,0	3,04
b) „Mes nežinome kam“	3,02	3,0
c) „Lyg nusiaubtas derlius anks-tyvas“	4,0	3,83
d) „Šaltas liepos lietus“	2,5	2,8

Žinoma, tiriant meninį suvokimą auditorijos sąlygomis ir turint labai ribotą laiką, sunku tikėtis visiško suvokimo, įsijautimo į kūrinių, tačiau, literatūros kritiko V. Areškos nuomone, teoriniu požiūriu toks vertinimas su kai kuriomis išlygomis priimtinas.

Taigi filologų, kaip kontrolinės grupės, pareikšta nuomonė paimta vertinimo matu eksperimentinei grupei — respondentams iš KPI.

Paanalizavome priklausomybės ryšius su kitais faktoriais:

V lentelė

	Iš viso: (n-257)	% apklaus- tųjų	Poetinio teksto suvokimas			Iš viso: (n-257)	% apklaus- tųjų	Poetinio teksto suvokimas		
			logiškas eiterišcio suvokimas	logiškal neinterpre- tuoja	ir taip ir ne			logiškas eiterišcio suvokimas	logiškal neinterpre- tuoja	ir taip ir ne
labai mėgstu	11	4,3	36,4	18,2	45,4	59	21,7	3,5	12,3	84,2
mėgstu	77	30,0	21,3	14,7	64,0	142	52,2	15,1	20,2	64,7
mėgstu viduti- niškai	113	44,0	18,2	17,3	64,5	54	19,9	22,7	11,3	66,0
nemėgstu	13	5,1	8,3	50,0	41,7	2	0,7	100,0	—	—
sunku pasakyti	43	16,7	24,4	24,4	51,2	15	5,5	—	23,1	76,9

VI lentelė

	Iš viso: (n-257)	% apklaus- tųjų	Meninio suvokimo struktūra					Iš viso: (n-272)	% apklaus- tųjų	Meninio suvokimo struktūra				
			I stadija — suvokimas širdimi	jausmo po- veikiai ne- pasiduoda	II stadija prašminė analizė	pagal pras- mę, neana- lizuoja	I stadija — suvokimas širdimi			jausmo po- veikiai ne- pasiduoda	II stadija — prašminė analizė	pagal pras- mę, ana- lizuoja		
labai mėgstu	11	4,3	55,5	5,6	27,8	11,1	59	21,7	51,0	2,0	41,0	6,0		
mėgstu	77	30,0	44,9	10,2	32,2	12,7	142	52,2	51,5	4,1	30,3	14,1		
mėgstu viduti- niškai	113	44,0	41,4	16,4	21,6	20,6	54	19,9	45,8	10,8	31,4	12,0		
nemėgstu	13	5,1	26,3	21,1	21,1	31,5	2	0,7	—	66,7	—	33,3		
sunku pasakyti	43	16,6	32,3	23,1	16,9	27,7	15	5,5	35,0	15,0	15,0	35,0		

1. Skaitymo intensyvumas:

KPI

VVU

	1-3 val.	3-5 val.	5-10 val.	daugiau negu 10 val.		1-3 val.	3-5 val.	5-10 val.	daugiau negu 10 val.	
a)	3,56	3,20	3,15	3,0	—	3,29	3,31	3,30	3,40	3,11
b)	3,32	3,42	3,36	2,0	—	3,21	3,10	3,20	3,30	3,44
c)	4,04	4,85	4,36	4,0	—	3,67	4,25	4,20	4,36	4,09
d)	2,92	2,67	2,71	1,5	—	3,38	2,98	2,91	2,78	2,88

Rezultatai: didėjant KPI studentų „apsiskaitymui“, t. y. skiriamam laikui poezijos skaitymui, visų eilėraščių vertinimas sumažėja; filologai sumažina balus „a“ ir „d“ eilėraščiams, o „b“ ir „c“— padidina; labai teisingai.

2. Požiūris į poeziją:

KPI

	labai mėgsta	mėgsta	mėgsta vidutiniškai	nemėgsta	sunku pasakyti
a)	2,25	3,42	3,43	3,64	3,46
b)	3,00	3,38	3,42	3,36	3,21
c)	4,67	4,35	4,23	4,18	4,20
d)	2,30	2,84	2,91	3,18	2,83

VVU

	labai mėgsta	mėgsta	mėgsta vidutiniškai	nemėgsta	sunku pasakyti
a)	3,29	3,27	3,49	3,50	2,92
b)	3,19	3,28	3,24	3,50	2,75
c)	4,29	4,03	4,00	2,50	3,15
d)	2,91	3,09	3,32	4,00	3,00

Kaip matome, I ir II pogrupių respondentai kur kas tiksliau pajuto eilėraščių meniškumą.

3. Pažangumas:

KPI

	3—3,5 balo	3,6—4	4,1—4,5	4,6—5
a)	3,26	3,46	3,48	3,43
b)	3,29	3,16	3,45	3,49
c)	4,24	4,26	4,26	4,44
d)	3,0	2,79	2,73	2,93

* Knyga aprašyta pirmame straipsnio puslapyje. Faktorių pavadinimai originale: эрудиция, отзывчивость, сопереживание.

¹⁰ Петрова Ю. Н. О динамике эстетического развития личности в процессе ее общения с искусством.— В кн.: Теоретические проблемы использования искусства на уроках гуманитарного цикла. М., 1977 с. 5—24 (АПН СССР).

** Knyga aprašyta pirmame puslapyje.

VVU

3—3,5	3,6—4	4,1—4,5	4,6—5
3,57	3,27	3,34	3,30
3,38	3,24	3,31	3,07
4,25	4,07	4,00	4,07
3,92	3,15	3,15	2,85

Pažangumo lygio poveikis filologų vertinimui šiek tiek ryškesnis: balai visiems eilėraščiams mažėja, nes didėja vertinimo reiklumas, o KPI studentų — „a“, „b“, „c“ — didėja, tik „d“ — mažėja. Matyti, didėja ir pasitikėjimas savo žiniomis, tik, deja, ne estetinis imlumas.

Tarybinis psichologas B. Jusovas, sudaręs „meninio suvokimo komponentų struktūrą“, pabrėžė trijų faktorių poveikį suvokimui: erudiciją, jautrumą (sensorinis-emocinis aspektas), sugebėjimą jausti, sielotis (dorovinis-afekcinis aspektas)*, J. Petrova ir kai kurie kiti mokslininkai šią struktūrą papildė dar vienu faktoriumi — įgūdžių išugdymu bendraujant su meno kūriniais, t. y. „būti prisiskaičiusiam“, „prisiziūrėjusiam paveikslų“, „prisiklausiusiam muzikos“ ir t. t. P. Jakobsonas, tirdamas sudėtingiausią racionalumo ir emocionalumo tarpusavio sąveiką, prieina prie išvados, kad plačios žinios iš kitų mokslų sričių — tai tik prielaida meninio suvokimo ugdymui**. Žinoma, jei žinios iš kitų meno sričių remtųsi ir turimais įgūdžiais, tada būtų galima tikėtis skatinančio poveikio, o kitu atveju jos tik blokuotų suvokimą. Įdomius analogiškus tyrimus yra atlikusi T. Morozo-

va¹¹, tačiau su vidurinės mokyklos moksleiviais. Mokslininkės nuomone, bendros intelekto savybės, kurių išraišką taip pat matuoja mokslo pažangumo lygiu, turi poveikį estetiniam skoniu, t. y. mėgstamiausių meninių kūrinių pasirinkimui, tačiau betarpiškam suvokimui didžiausią poveikį turi emocionalumo išugdymas.

Mūsų atliktų tyrimų rezultatų nėra su kuo palyginti, kadangi tiriamą respondentų grupę skiriasi ir amžiumi, ir išsilavinimu, o iš dalies ir interesų profiliu. Tačiau, kaip teisingai teigia D. Dondurėj¹², kūrinių meninio suvokimo lygio nenulemia perėjimas iš vienos amžiaus grupės į kitą — savaime šis lygis nekyla. KPI studentų atliktos grožinės literatūros kūrinių analizės rezultatai parodo jų meninės saviuoklos lygį.

Apibendrinant šią gausią faktinę medžiagą, reikia pažymėti, kad nemažą vaidmenį suvokiant menines vertybes respondentams iš KPI vaidina skaitymo intensyvumas, t. y. dažnas grožinių kūrinių skaitymas, taip pat požiūris į bendravimo svarbą, interesų kryptinumas. Studentų pažangumas prozos kūrinių meninei analizei, kur labiau reikalinga meninė patirtis bei įgūdžiai, turi teigiamą poveikį, o meninio lygio pajautimui — ne.

Nors estetinė nuovoka, pasireiškusi

vertinant minėtus eilėraščius, KPI studentai nedaug atsiliko nuo filologų, tačiau apskritai jie dažnai suvokia eilėraščių kaip gautą informaciją, rečiau jaučia estetinį pasitenkinimą, katarsį.

Meninės vertybės, turinčios ir taurinančios asmenybę, aktyvinančios kūrybinę mintį ir asmenybės siekius, mokslinės techninės revoliucijos laikotarpiu atlieka visapusiškos asmenybės formavimo funkciją, padeda likviduoti techninio lavinimo vienpusiškumą. „Be meninio lavinimo, harmoningai formuojančio asmenybės savybes, auklėjimas tikrąja to žodžio prasme neįmanomas. Žmogaus dvasinio pasaulio turinimas turi vykti visose jo gyvenimo ir veiklos pakopose, visose grandyse — moksleivių ir studentų, darbo ir mokslo kolektyvuose, visuomeninėse organizacijose, plačiame kultūros ir švietimo įstaigų tinkle“ — šias mintis išsakė LKP CK sekretorius P. Griškevičius, kalbėdamas su «Литературное обозрение» korespondentu¹³. Jaunojo specialisto ugdymo proceso mokslinis valdymas — tai visų meno sričių planingas panaudojimas studento socializacijai. Bandyti nustatyti meninio suvokimo struktūros lygius rezultatai bus panaudoti sudarant priemonių, padedančių tobulinti ir gilinti meno kūrinių suvokimą, sistemą, taikytiną techninio profilio aukštosiose mokyklose.

Įteikta 1979 m. sausio mėn.

¹¹ Морозова Т. В. Связь некоторых особенностей интеллектуальной и эмоциональной сфер личности с художественным вкусом.— В кн.: Теория эстетического воспитания. М., 1977, с. 7—22 (АПН СССР).

¹² Дондурей Д. Б. Особенности восприятия искусства школьниками.— Советская педагогика, 1975, № 8.

¹³ Talentas — visos liaudies turtas.— Literatūra ir menas, 1978 liepos 22 d.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ СТУДЕНТАМИ-ТЕХНИКАМИ И ГУМАНИТАРИАМИ

ЛЕОНОРА БАРЗДЖЮКЕНЕ

Резюме

В статье анализируется изучение уровня восприятия художественных произведений — двух рассказов и четырех стихотворений — студентами КПИ и филологического факультета ВГУ при помощи анкет-тестов «Писатель и читатель» и «Мое мнение о поэзии». Изучается специфика восприятия в зависимости от профиля студий, а также влияние различных

факторов на уровень восприятия: интенсивности чтения, успеваемости по данным последней сессии, уровня культуры чтения, отношения к художественной литературе и др. Дано теоретическое обоснование изучения данной проблемы педагогами, психологами, философами и социологами.

CERTAIN PECULIARITIES ABOUT THE APPREHENSION OF THE WORKS OF FICTION AMONG STUDENTS OF TECHNICAL AND HUMANITARIAN SCIENCES

Leonora BARZDŽIUKIENE

Summary

The article analyses the problem of apprehension of fiction in terms of theory as well as presents the results of the concrete sociological investigation having been carried out in December 1977 — April 1978 among the students of Kaunas Antanas Sniečkus Politechnic Institute and Vilnius Vincas Mickevičius Kapsukas State University on the basis of questionnaire tests

„The Writer and the Reader“, „My point of view on poetry“.

The article also analyses the specific character of artistic apprehension of 2 short stories and 4 poems, depending on the type of studies and other factors: the intensity and culture of reading, the student advancement, the standpoint on the values given by the works of fiction.